

Musik som omvårdnadsåtgärd i pre-, peri- och postoperativ vård

Datum: 070529

Författare: Tobias Antonsson

Författare: Lina Svensson

Handledare: Ann-Marie Nilsson

Examinator: Kerstin Blomqvist

Musik som omvårdnadsåtgärd i pre-, peri- och postoperativ vård

Författare: Tobias Antonsson

Författare: Lina Svensson

Handledare: Ann-Marie Nilsson

Litteraturstudie

Datum: 070529

Sammanfattning

Syftet med litteraturstudien var att belysa effekterna av musik i pre-, peri-, och postoperativ vård. Studien är en systematisk litteraturstudie som grundar sig på 22 vetenskapliga artiklar med kvantitativ forskningsansats. Musik är en alternativ behandlingsmetod som används i vården. Istället för att sjuksköterskor arbetar utefter sedvanliga rutiner kan det vara av värde att reflektera över användandet av musikintervention, då en operation innebär oro, rädsla och smärta för många patienter. Studien visar resultatet att musik har möjlighet att minska patienters oro och smärta, samt förbättra deras välbefinnande och återhämtning. Musik används dessutom som ett medel för distraktion. En del negativa effekter av musiken kunde även påvisas på vissa patienter. Något som är av värde för sjuksköterskor att tänka på gällande musikintervention är att den ska vara frivillig och att patienter ska ha så stort inflytande som möjligt över interventionen. För att öka möjligheten att uppnå positiva effekter bör patienter själva få välja musiktyp.

Nyckelord: Musik, intervention, omvårdnad, preoperativ, perioperativ, postoperativ, oro, smärta, distraktion, avslappning, återhämtning, effekt.

Music as a nursing intervention in pre-, peri- and postoperative care

Author: Tobias Antonsson

Author: Lina Svensson

Supervisor: Ann-Marie Nilsson

Literature review

Date: 070529

Abstract

The purpose of this study was to illustrate the effects of music in pre-, peri-, and postoperative care. This study is a systematic literature study based on 22 scientific articles with quantitative methods. Music is an alternative treatment used in nursing care. Nurses could as a complement to routine pre-, peri-, and postoperative nursing have music interventions in mind, because an operation involves anxiety, fear and pain for many patients. The result of the study shows that music can reduce patients' anxiety, pain and improving their wellbeing and recovery. Music is also used as a tool for distraction. Some negative effects of the music could be seen as well. Something that nurses should have in mind is that music should be voluntary and that patients should have as big influence as possible regarding the music intervention. In order to improve positive effects the patients' should choose their own type of music.

Keywords: Music, intervention, nursing, preoperative, perioperative, postoperative, anxiety, pain, distraction, relaxation, recovery, effect.

Innehållsförteckning

BAKGRUND	3
SYFTE	6
METOD	6
Design	6
Datainsamling	6
Urval	7
Genomförande	7
Analys	8
RESULTAT	8
Musikens effekt på oro	9
Musikens effekt på smärta	11
Musikens effekt på avslappning/välbefinnande	13
Musik som distraktion	14
Musikens effekt på återhämtning	14
DISKUSSION	14
Resultatdiskussion	14
Metoddiskussion	18

REFERENSER

Bilaga 1 Sökschema för datorbaserad litteratursökning

Bilaga 2 Artikelöversikt

Bilaga 3 Tabeller

BAKGRUND

Musik som en omvårdnadsåtgärd är möjlig som ett komplement till traditionell vård och behandling, vilket inte alltid vårdpersonal har i åtanke, då fokus ofta ligger på rutiner. Musik kan ha effekten att få patienter att känna sig mer upprymda och tillfreds. Som sjuksköterska kan det vara av värde att ha detta i åtanke i möten med och i omvårdnaden av patienter som ska opereras (Chan et al. 2005b).

Enligt omvårdnadsteoretikern Florence Nightingale (1992) ingår det i omvårdnad att skapa en god vårdmiljö för patienter för att främja läkande processer och välbefinnande. Sjuksköterskor har i sin roll ett ansvar för att utforma patienters miljö genom att ändra på eller ta bort miljöfaktorer som kan ha negativa effekter på patienters hälsa. Nightingale nämnde musik som avslappningsmetod och införde musik och sång på sjukhus i London redan på 1800-talet. Hon framhöll exempelvis effekten av musik och att genom musiken avleda patienter från otrevliga tankar och känslor. Nightingale påpekade att musikens effekt på sjuka patienter inte har uppmärksammats i någon större utsträckning. Under hennes tid fanns inga större möjligheter att använda musik som en omvårdnadsåtgärd, då kostnaderna var för stora. Nightingale ansåg även att valet av musik har betydelse (a a).

Det finns olika typer av musik som kan användas i vårdsammanhang. Passande musik kan tänkas ha egenskaper såsom lugnt tempo och en mjuk, behaglig melodi med lugna rytmer (Chan et al. 2005b). Musik har använts i vården för att påverka miljön och som ett medel för att patienter ska känna mindre ångslan och smärta (Wijk 2004). Musik och ljud har stor betydelse för nästan alla individer vilket exempelvis kan handla om ljud från naturen eller ens favoritmusik. Då patienten lyssnar på en självvald melodi och har kontroll över ljudvolymen kan musiken uppfattas som bra ljud. Ljudmiljön har betydelse för patienterna och deras välmående och alla människor påverkas medvetet eller omedvetet av olika ljud som finns i omgivningen. Redan i fosterstadiet kan människan uppfatta och påverkas av ljud. En god ljudmiljö kännetecknas av att kommunikation mellan personerna som vistas i samma rum fungerar obehindrat. Vissa sorters ljud i

vårdmiljön kan påverka människor negativt och uppfattas som störande. Musik som inte gillas av patienterna kan uppfattas som oljud. Negativa effekter av musik i vården kan framkomma då musiken spelas okontrollerat. Detta kan vara till nytta för sjuksköterskor att ha kännedom om eftersom det kan leda till stress, trötthet och huvudvärk bland patienter och personal (a a).

Allmänsjuksköterskors ansvar i den preoperativa vården innebär att förbereda patienten inför kommande operation. Sjuksköterskor ska även informera patienter om ingreppet samt vilka rutiner som finns och ska genomgå innan operation. Lagen om yrkesverksamhet på hälso- och sjukvårdens område säger att patienten skall ges upplysningar om de behandlingsmetoder som finns (SFS 1998:531 §2). Musikintervention är en avslappningsteknik som kan erbjudas och ges till patienter förutsatt att de själva vill ha det. Det är även av stor vikt att patienten delges information angående musikintervention och dess funktion. För att patienter ska känna sig avslappnade kan sjuksköterskor även ge uppmaningar att de ska koncentrera sig på musiken (Chan et al. 2005b). Anestesisjuksköterskor har uppgiften att delta i administrationen av anestesi och analgetika, samt övervaka patienten. De ska även hjälpa till att bevara patientens välbefinnande och vara dennes röst under operation samt ansvara för vårdande, behandling och medicinteknisk utrustning. Detta ansvar gäller även för sjuksköterskor på pre- och postoperativa avdelningar. Sjuksköterskor har ett kontinuerligt omvårdnadsansvar och fokus ligger på relationen mellan patient och sjuksköterska (Larsson Mauleon 2005).

Patienter med benägenhet att vara oroliga eller de som har många negativa erfarenheter av smärtupplevelser, har också större benägenhet att känna postoperativ smärta. Det kan vara en utmaning för sjuksköterskor att lindra patienters smärta efter en operation. Om smärtan inte kontrolleras kan det leda till obehag för patienten samt förlängd sjukhusvistelse (Chiles, Fudge, Gray & Heiser 1997; Lin & Wang 2005). Sjuksköterskor kan medverka till att minska patienters postoperativa smärta genom att få dem att känna mindre oro innan operationen (Lin & Wang 2005). En kombination av medicinering och alternativa metoder, som musikintervention, kan vara en lösning till att skapa bättre förutsättningar för smärtlindring. Det är inte självklart att musik kan lindra smärta, men musiken har

möjlighet att skapa en tryggare och mer hemmavan miljö, om till exempel patienterna har möjlighet att välja vilken musik de vill lyssna till. Att skapa en bra miljö för såväl patient som anhöriga är en av sjuksköterskans uppgifter vid operativa sammanhang (Chiles et al. 1997). För att musiken ska ha den positiva verkan som eftersträvas är det av värde att sjuksköterskor reflekterar över patientens förmåga att kunna slappna av (Chan et al. 2005b).

Musik kan fungera som en möjlig metod för distraktion. Enligt Leder (1984-1985) kan smärta bli den punkt som patientens tillvaro utgår från. Smärtan gör att patientens uppfattningsförmåga minskar och fokus ligger på smärtan. Ju svårare smärta ju mer fokuserar patienten mot denna punkt. Om patienten i stället har någonting att koncentrera sig på utanför sig själv, fokuserar han eller hon bort från smärtan. Att förflytta sig från denna smärtpunkt kan kanske ske med hjälp av till exempel musik. Musiken gör att patienten har möjlighet att tänka på någonting annat än smärtan i sig (a a.). Campbell (1998) menar att kan verka energigivande på människan och reducera eller avleda smärta och spänningar, men kan även vara stressande och orsaka större smärta. De flesta av oss är inte medvetna om att musik påverkar oss eller hur den gör det. Musik har en benägenhet att dölja ljud och känslor och dessutom påverka andningen. Snabb och stark musik kan till exempel orsaka ytlig och snabb andning, medan musik med lugnare tempo kan ge en lugnare och djupare andning. Musik har ofta en effekt på blodtryck och puls eftersom hjärtrytmen kan påverkas av musikens tempo. Musik har även förmågan att kunna förändra rums- och tidsuppfattningen i en sjukhusmiljö och minska känslor av instängdhet (a a.). Det finns flera olika sätt att som sjuksköterska använda sig av musik i olika vårdssammanhang. Det är möjligt att sjuksköterskor och patienter har olika uppfattningar om vad för slags musik i omgivningen de uppfattar som exempelvis lugnande eller harmonisk (Chan et al. 2005b).

En operation innebär ofta en stor oro och rädsla för patienter och det kan även medföra en känsla av hjälplöshet (Ikonomidou, Naesh & Rehnström 2004; Chan, Chan, Chung & Lee 2005). Förutom det faktum att patienten är sjuk, finns även många andra stressfaktorer inför en operation. Sådana stressfaktorer kan vara tidigare erfarenheter av smärta, dödsrädsla, rädslan av att vara nedsövd under operationen, ljud i omgivningen där patienten vårdas, känslor av mindre

värdighet som person, samt att inte ha familj och vänner nära. Musik skulle kunna vara ett medel till att hjälpa patienter att känna sig lugna och avslappnade i stressfyllda situationer som exempelvis en operation och kan kanske bidra till att minska oro och smärta (Ikonomidou et al. 2004; Chan et al. 2005b).

SYFTE

Syftet med litteraturstudien är att belysa effekterna av musik i pre-, peri-, och postoperativ vård.

METOD

Design

Den valda metoden för studien är systematisk litteraturstudie som grundar sig på kvantitativa artiklar med inslag av några få kvalitativa data. Litteraturstudiens funktion är att granska vad som redan är känt i förhållande till problemet. När resultaten har hittats bildas en bredare förståelse för vad som eftersöks (Polit & Hungler 1999).

Datainsamling

En sökning på artiklar gjordes på databaserna Academic Search Elite/EBSCO, PubMed, Science Direct och CINAHL. Sökningarna begränsades till dessa databaser eftersom de innehåller många artiklar som berör ämnet omvårdnad. Artiklar som verkade svara mot syftet valdes ut. Sökorden som användes var music, nursing, anxiety, operative anxiety, preoperative, perioperative, postoperative och anesthesia. Sökorden användes både enskilt och kombinerades med varandra. Artiklarnas titlar och sammanfattningar (abstracts) lästes och bedömdes vara tillämpliga eller inte, relaterat till vårt syfte. En första bedömning gjordes för att senare utföra en noggrannare granskning av dess användbarhet i studien. Vid artikelgranskningen kontrollerades vetenskapligheten i de utvalda artiklarna enligt en modell av Polit och Hungler (1999). Manuell sökning gjordes i vetenskapliga artiklar i databaserna och deras referenslistor, vilket inspirerade till fler användbara artiklar till litteraturstudien.

Urval

Artiklarna som söktes är från 1997-2007 och skrivna på engelska eller svenska. Artiklarna är som mest 10 år gamla, vilket medförde en viss risk att användbara artiklar förbisågs. Denna begränsning har ändå valts dels för att det är den aktuella forskningen vi vill belysa, dels för att minska antalet sökträffar till ett övergripligt antal artiklar. De inkluderade artiklarna skulle handla om pre-, peri-, och postoperativa vårdssituationer som gäller vuxna kvinnor och/eller män. Deltagarna i studierna var vakna under tiden de lyssnar på musik och det skulle även finnas en kontrollgrupp som erhåller traditionell vård. Artiklarnas syfte skulle handla om smärta och/eller oro relaterat till musikintervention eftersom litteraturstudien behövde en avgränsning. Det skulle finnas åtminstone en grupp som har enbart musik som intervention. Det författarna främst ville belysa var vilken effekt musik har på patienter och i mindre utsträckning på personal.

Genomförande

Enligt Forsberg och Wengström (2003) innebär en litteraturstudie att systematiskt söka litteratur, för att sedan göra en kritisk granskning samt en sammanställning av det funna materialet som handlar om det utvalda ämnet. Litteraturstudien fokuserar på aktuell forskning inom området där resultatet baseras på vetenskapliga artiklar och rapporter (a a). Beskrivningen av litteraturstudiens genomförande kan delas upp i olika moment. Först utformades en problembeskrivning, som motiverade varför studien skulle göras. Därefter formulerades frågeställningar som var möjliga att besvara, samt en projektplan för hur litteraturstudien skulle gå till. Sedan valdes sökord och sökstrategi, för att kunna finna och göra ett urval av vetenskapliga artiklar/rapporter. När materialet var insamlat kunde det göras en värdering, kvalitetsbedömning och ett urval av litteratur som speglar studiens syfte. Kvalitetsgranskningen gjordes utifrån kriterier enligt Friberg (2006). Denna systematiska litteraturstudie påbörjades med en artikelsökning med ett antal utvalda söktermer som var relaterade till syftet. Nya sökord inkluderades efterhand som sökningen av litteratur pågick och vissa sökord exkluderades då de inte verkade relevanta för studien. Författarna använde sig utav en induktiv metod och utgick ifrån vad som hittades i artiklarna. Nästa

moment var analys och diskussion kring resultatet. Slutligen gjordes en sammanställning och slutsatser skrevs ned (Forsberg & Wengström 2003).

Analys

Den valda analysmetoden är innehållsanalys vilket innebär att systematiskt organisera och hantera data för att kunna komma fram till en slutsats som svarar mot syftet. Innehållsanalysen som tillämpas i litteraturstudien går ut på att innehållet i artiklarna bearbetas och specifikt innehåll som svarar mot syftet framhävs. De mest tidskrävande momenten i en kvantitativ studie är datainsamling, analys och tolkning av materialet (Polit & Hungler 1999). Innehållsanalys beskriver hur någonting är (Forsberg & Wengström 2003). Materialet lästes igenom och bearbetades upprepade gånger. Eftersom texterna analyserades och bearbetades vid ett flertal tillfällen har nya och djupare tolkningar gjorts efterhand. Artiklarna analyserades av studiens båda författare för att analysen skulle bli så grundlig och noggrann som möjligt. Meningsbärande enheter i artiklarna plockades ut för att dessa sedan skulle kunna sättas ihop till en sammanhängande enhet. Författarna fokuserade på likheter och skillnader mellan artiklarnas innehåll. Efter att urvalet hade gjorts med hjälp av avgränsningarna diskuterades sedan de aktuella resultaten författarna sinsemellan och kategorier bestämdes.

RESULTAT

Det sammanställda resultatet grundar sig på 22 kvantitativa artiklars resultat. Studiernas författare har undersökt musikintervention som en pre-, peri- och/eller postoperativ omvårdnadsåtgärd. Artiklarna berör till största del musikens effekter på oro, smärta, avslappning/välbefinnande eller återhämtning, vilket ligger till grund för att dessa begrepp används som kategorier i denna studies resultat. I vissa studier testades musik som ensam intervention, medan musiken i andra studier även kombinerades med ytterligare omvårdnadsinterventioner. En översikt över resultaten presenteras i bilaga 3.

Musikens effekt på oro

Musikintervention preoperativt

Flera studier har visat att musik i den preoperativa omvårdnaden minskar patienters oro inför operation (Chaboyer, Cooke, Hiratos & Schlutter 2004; Chan, Chui-Kam, French, & Yung 2002; Henderson, Lee & Schum 2003; Dolev, Kain, Kulkarni, & Wang 2002; Chang, & Chen 2005; Buffum et al. 2006; McRee, Noble & Pasvogel 2003). Oavsett vilken typ av operation patienterna skulle genomgå eller vilken typ av musik de valde att lyssna på under 30 minuter, minskade deras oro inför kommande operation (Dolev et al 2002; Chaboyer et al. 2004). Musiken som spelades preoperativt minskade patienternas oro även efter operation och vid en jämförelse mellan genre av vald musik och patienternas orosnivåer framkom inga skillnader (Chaboyer et al. 2004). I en studie där patienters blodtrycksvärden använts som ett måttvärde för oro, kunde en blodtryckssänkning påvisas efter att de lyssnat till musik med lugnt tempo preoperativt under 20 minuter (Chan et al. 2002). Patienter i gruppen som fick delta i en avslappnande aktivitet som tillhör den sedvanliga vården hade högre nivåer av oro än vad den musiklyssnande gruppen hade efter 20-40 minuters patientvald musik. Mätvärdena för oro hos patienterna i musikgruppen minskade märkbart. Musik de fick välja mellan var västerländsk lättlyssnad musik och kinesisk popmusik (Henderson et al. 2003). Vid 30 minuters patientvald musik och/eller massage som preoperativa interventioner minskade patienternas oro postoperativt på patienter som hade genomgått olika typer av operationer (McRee et al. 2003). En av studierna påvisade effekten att oron innan operation minskade hos patienterna då självvald musik spelades preoperativt. Patienterna fick lyssna på musik under 15 minuter. Musiken hade däremot ingen effekt på de fysiologiska parametrarna blodtryck och andningsfrekvens, som delvis användes för att mäta patienternas oro. Dock var lägre pulsfrekvens en effekt av musiken (Buffum et al. 2006).

Musikintervention perioperativt

En studie som har gjorts på kvinnor visar att de hade mindre oro under operationen om de fick lyssna på musik som perioperativ intervention. Patienterna lyssnade på musik under minst 30 minuters tid från det att den perioperativa

perioden inletts till operationen var slut. Musiken som patienterna hade att välja mellan var västerländsk klassisk musik, new age eller kinesisk religiös musik (Chang & Chen 2005). Det har även visat sig i en studie att perioperativ musik reducerar patienternas behov av oro- och ångestdämpande läkemedel. Patienterna fick välja att lyssna på antingen popmusik, klassisk musik, jazz eller new age (DeGagné, Drolet, Girard, Grenier & Lepage 2001). Författarna i en annan studie har jämfört patienters oro hos de som erhållit patientvald musik som omvårdnadsåtgärd under operationen med patienter som endast fått ångestdämpande läkemedel. De som enbart fick läkemedel mot ångest kände sig mer bekymrade och hade lägre syresättning än de som lyssnade på lättlyssnad, avslappnande eller sövande musik med långsamt tempo (Basar et al. 2003). Studiers resultat visar att musik under operation hjälper patienter att känna mindre oro (Mok & Wong 2003; Lukas 2004). En av dessa studier undersökte effekterna av 45 minuters musiklyssnande vid mindre operationer med lokal anestesi där valbara musikgenrer bestod av klassisk, modern populärmusik och kinesisk populärmusik med lugna rytmer (Mok & Wong 2003). Den andra studien gällde patienter som erhöll patientvald musik under 20 minuter. Musiktyper som fanns att tillgå var country, lättlyssnad musik, instrumental musik samt klassisk musik. En deltagare berättade att denne kände mindre rädsla under musiklyssnandet eftersom ljuden runtomkring inte kunde höras (Lukas 2004).

Musikintervention pre-, peri- och/eller postoperativt

Andra studier har kommit fram till att pre-, peri- eller postoperativ musik inte har någon effekt på patienternas orosnivå (Baun et al. 2004; Enqvist, Nilsson, Rawal, & Unosson 2003; Chair & Taylor-Piliae 2002; Chung, Cruise, Little & Yoggendran 1997). I en av studierna visade det sig att det inte hade någon betydelse vilken ålder, social tillhörighet eller kön patienterna hade för hur mycket oro de upplevde efter operation då de fått lyssna på självvald musik preoperativt under 15-20 minuter. Musikgenrerna var new age, kinesisk instrumental musik och klassisk musik (Chair & Taylor-Piliae 2002). Musik som spelades perioperativt visade sig inte sänka orosnivåerna jämfört med vilken grad av oro patienterna hade före och efter operation då deltagarna fick lyssna på instruktioner hur de skulle slappna av eller klassisk musik med ljud från naturen i bakgrunden (Chung et al. 1997). I en annan studie där musik också spelades under

operation framhöll en deltagare att hon blev nervös av musiken (Lukas 2004). Två studier där deltagarna fått lyssna på musik postoperativt framkom det att musiken inte hade någon större effekt på deras oro (Baun et al. 2004; Enqvist et al. 2003). Deltagarna i Enqvists studie lyssnade på lugn, klassisk musik från och med då de kom till den postoperativa avdelningen tills de inte önskade att lyssna längre (Enqvist et al. 2003). Den andra studien visade däremot att 30 minuters patientvald musik hade en viss orosminskande effekt. Musikkategorierna bestod då av instrumental musik så som synthmusik, harpa, piano, orkester, långsam jazz och flöjtmusik. Skillnaden mellan musik- och kontrollgruppen var däremot inte stor (Baun et al. 2004).

Musikens effekt på smärta

Musikintervention preoperativt

En studie har kommit fram till att musik och/eller massage preoperativt reducerar den patientupplevda smärtan i det postoperativa skedet (McRee et al. 2003). Det har dessutom visat sig att då patienter har fått lyssna på 30 minuters fridfull panflöjtmusik innan operation, minskade mängden administrerad analgetika i den peri- och postoperativa perioden. (Ikonomidou et al. 2004).

Musikintervention perioperativt

Flera studier visar att musik i den perioperativa omvårdnaden lindrar patienters smärtor under operation, samt ökar möjligheten att kontrollera smärtan (Chan et al. 2005a; Lukas 2004). I en av dessa studier visade sig musiken lindra smärta först efter 45 minuters musiklyssnande. Musiken fick väljas av patienterna själva och bestod av lugn, långsam musik utan sång (Chan et al. 2005a). En effekt av musik under operation som visade sig vara positiv har framkommit i studier, då behovet av smärtlindrande läkemedel var lägre hos de patienter som lyssnade på musik (Dolev et al. 2002; Basar et al. 2003).

Musikintervention postoperativt

Musik som en postoperativ omvårdnadsåtgärd har visat sig lindra smärta efter operationen (Adler et al. 2001; Cranston Anderson, Good, Grass, Makii & Stanton-Hicks 2002). Deltagarna i en utav dessa studier lyssnade på självvald lugnande musik så som synth, harpa, piano, orkester eller långsam modern jazz.

Patienterna fick lyssna på musik 5 minuter preoperativt, under hela operationen samt 10 min postoperativt (Adler et al. 2001). I en annan studie visade det sig att musik som omvårdnadsåtgärd efter operation var effektiv mot den postoperativa smärtan. I kombination med opioider eller avslappningsövningar ökade den smärtlindrande effekten ytterligare (Cranston Anderson et al. 2002).

Musikintervention pre-, peri- och/eller postoperativt

Enligt en studie har preoperativ musik inte någon effekt på patienters postoperativa behov av analgetika (McRee et al. 2003). En studie som berör kvinnor har påvisat att en timmes postoperativ musikintervention inte har någon effekt på patienternas smärtnivåer. Musiken var patientvald och utbudet bestod av klassisk musik, jazz, lättrock, country, rock n´roll, lättlyssnad musik och gospel. Smärtnivåerna mättes vid ett flera tillfällen postoperativt och ändrade sig inte markant under denna tid (Kuttler, Milton, Parks & Taylor 1998). Musik som intervention i den pre-, peri- och postoperativa omvårdnaden har i en studie inte visat någon effekt på smärta vare sig före eller efter operation. Deltagarna var kvinnor och de fick lyssna på förutbestämd pianomusik (Fetzer & Laurion 2003). Liknande resultat på postoperativ musik och dess effekt på smärta hittades hos patienter i två studier. Dessutom visades inte någon skillnad i behovet av opioider under den postoperativa musikinterventionen (Baun et al. 2004; Enqvist et al. 2003). En studie har kommit fram till att en positiv effekt av musik som omvårdnadsåtgärd var en betydelsefull minskning av smärta vid patienternas hemgång (Fetzer & Laurion 2003). Musik som postoperativ intervention visade sig ha en viss smärtlindrande effekt, men någon större skillnad fanns inte i jämförelse med gruppen som inte fick musik lyssna på musik (Baun et al. 2004). Patienter som lyssnade på musik eller erhöll musik i kombination med avslappningsövningar upplevde mindre smärta än kontrollgruppen som fick sedvanlig vård, även om mängden administrerad analgetika inte skiljde sig åt mellan patienterna (Enqvist et al. 2003).

Musikens effekt på avslappning/välbefinnande

Musikintervention pre-, peri- och/eller postoperativt

Förutom en minskning av patientupplevd oro har musik i den preoperativa vården kunnat påvisa andra effekter, exempelvis att musiken fungerar som en trevlig och avslappnande upplevelse och att det hade en lugnande effekt (Buffum et al. 2006; Chan et al. 2002). Deltagarna i dessa studier fick lyssna på självvald musik under 15 minuter. Patienterna hade även en bred variation av musikgenrer att välja mellan. En annan effekt av musik då den har fungerat avslappnande på patienterna har kunnat påvisas med musik som spelas pre- och perioperativt då det postoperativa behovet av oro- och ångestdämpande läkemedel var lägre vid en jämförelse med patienter som enbart fick traditionell vård (DeGagné et al. 2001). I en annan studie där patienter erhållit oro- och ångestdämpande läkemedel och/eller musik perioperativt upplevde patienterna sig mer bekväma då dessa interventioner kombinerats, jämfört med de som enbart fick läkemedel (Basar et al. 2003). Patienter i två olika studier lyssnade på musik perioperativt, vilket bidrog till att de kände sig mer nöjda och belåtna med erfarenheten av operationen (Chang & Chen 2005; Chung et al. 1997). Majoriteten av de patienter som fick lyssna på musik under tiden de opererades kände sig mer avslappnade än de deltagare som inte lyssnade på musik (Chang & Chen 2005). De flesta uppskattade musiken under operationen och skulle föredra att få samma behandling igen (Chung et al. 1997). En patient berättade att denne kände sig mer rofylld av musiken som spelades perioperativt (Lukas 2004). Musik som postoperativ intervention har i en studie visat positiva resultat då patienter lyssnat på musik i kombination med avslappningsövningar och använt detta som ett medel för distraktion, avslappning eller bådadera (Adler et al. 2001). Sjuksköterskor och patienternas anhöriga berättar i en studie att de kände sig lugna när de vistades i rummet på den postoperativa avdelningen där musik spelades via högtalare (Locsin & McCaffrey 2004).

Musikintervention peri- eller postoperativt

En patient som lyssnade på musiken perioperativt blev irriterad, tog av sig hörlurarna och kastade dem på golvet (Lukas 2004). Två studier kom fram till att musik på den postoperativa avdelningen ledde till att patienterna upplevde sig hjälpta av den, trots att musiken inte hade någon annan effekt (Enqvist et al. 2003;

Kuttler et al. 1998). Däremot visar en av studierna att musiken inte förbättrade deras välmående efter operation (Enqvist et al. 2003).

Musik som distraktion

Musikintervention peri- och/eller postoperativt

Det har i flera studier framkommit att musikintervention peri- och postoperativt kan fungera som en distraktion för patienter (Adler et al. 2001; Mok & Wong 2003; Chang & Chen 2005; Lukas 2004). Två patienter upplevde att den musiken som spelades under operation hjälpte dem att glömma bort vad som hände i omgivningen genom att fokusera tankarna på något annat. En patient tyckte att musiken hjälpte denne att inte tänka på smärtan. En annan patient lyssnade på lugn musik i hemmet då han började känna smärta. Musiken medförde då att han kunde vänta med att ta smärtlindrande läkemedel (Lukas 2004). I en studie där musik postoperativt fungerade som distraktion minskades patienternas oro (Mok & Wong 2003).

Musikens effekt på återhämtning

Musikintervention postoperativt

Majoriteten av patienterna i en studie som fick musikintervention postoperativt trodde att musiken kunde ha positiva effekter på deras återhämtning (Enqvist et al. 2003). I en annan studie där äldre patienter deltog lyssnade deltagarna på bred variation av självvald musik efter operation. De lyssnade på musiken under minst en timme 3 ggr dagligen och återhämtade sig bättre än patienterna i kontrollgruppen som inte fick musikintervention. (Locsin & McCaffrey 2004).

DISKUSSION

Resultatdiskussion

Musiken har en inverkan på smärta och oro, samtidigt som den kan fungera som en distraktion samt förbättra återhämtning. Denna studie visar att musik kan ha stor betydelse för vilka erfarenheter patienter kommer att få av det kirurgiska ingrepp de ska genomgå eller har genomgått.

Musik som intervention visar sig i studien fungera som ett komplement till traditionell smärtlindring. Det är inte lika uppenbart att musik verkligen har en smärtlindrande effekt så som analgetika. En del patienter upplever mindre smärta och oro då de får lyssna på musik pre-, peri- och/eller postoperativt, medan en sänkt smärtnivå hos andra patienter kunde påvisas relaterat till en mindre administrering av analgetika, vilket även visas i flera artiklar (Ayoub, Gaal, Kain, Rizk & Yaacoub 2005; Cheema, McGurgan & Richardson 2003). Det verkar finnas många variabler som spelar in på hur smärtlindrad en patient blir med hjälp av musikintervention, exempelvis vilken typ av operation eller på vilket sätt musiken används som en omvårdnadsåtgärd. Ett stort musikutbud att välja från ökar chanserna för att musiken ska ha så god effekt som möjligt på patienter. Vilken musiktyp som patienter föredrar varierar. Kanske är det så att patienter som uppskattar och vanligtvis lyssnar mycket på musik upplever sig mer hjälpta av den och känner en större trygghet då denne befinner sig i en främmande miljö.

Det är av stor betydelse att sjuksköterskor ser möjligheten att erbjuda musik som en intervention till patienter innan, under och/eller efter operation. Kanske finns det hörlurar att erbjuda patienter. Musik kan eventuellt lånas på sjukhusets bibliotek eller på avdelningen. Att patienten själv får bestämma ifall denne ska lyssna på musik eller inte har eventuellt en inverkan på musikens effekter. Det kan vara en hjälp för patienter att få bekanta sig med tekniken, exempelvis att få lära sig att behärska byte av musik och ha kontroll över volymen om detta känns obekant. Detta självbestämmande påverkar möjligtvis deras känsla av trygghet och kontroll. En upplevelse av att ha kontroll kan påskynda patienters tillfrisknande. Musik kan gynna en känsla av rofylldhet samt skapa en lugnare och mer fridfull vårdmiljö för patienter, vilket även har en lugnande och harmonisk effekt på välbefinnandet trots eventuella smärtor. En harmonisk vårdmiljö till följd av musiken kan bidra till att sjuksköterskor får patienter som blir mindre oroliga och rädda. Att få möjlighet att själv bestämma eller ha ett inflytande i vård och behandling har stor betydelse oavsett hur sjuk patienten är. Då de egna resurserna tas tillvara på detta vis stärks autonomin. Även om en del patienter till en början skulle ställa sig tveksamma till att få lyssna på musik, är det möjligt att de överväger det ifall sjuksköterskan informerar om och är insatt i hur det går till och vilka effekter musik kan ha, såväl positiva som negativa.

Författarnas studie visar att musik som intervention ökar sjuksköterskors möjligheter att, tillsammans med sedvanlig vård, ytterligare underlätta patienters välbefinnande och läkande processer. Nightingales tankar musik i omvårdnaden styrks i denna studie, då musik i många fall verkar fungera som en distraktion från smärta och oro (Nightingale 1992). En stor skillnad mellan den tid när Nightingale verkade och nutid är att musik nuförtiden oftast är en enkel och billig metod att använda sig utav. Det finns dessutom fler sätt att använda musik på nu jämfört med vad det fanns under 1800-talet. Tekniken har utvecklats och patienter kan nu för tiden lyssna på musik med CD-spelare eller mp3-spelare via hörlurar eller högtalare, istället för att till exempel behöva hyra in en orkester. En studie visar att förutom att musik är en billig omvårdnadsåtgärd skulle det även kunna vara möjligt att musiken bidrar till att minska smärta och därmed kan kostnader reduceras, genom minskad administrerad dos av smärtlindrande läkemedel eller kortare vistelselängd på den postoperativa avdelningen (Nilsson, Rawal & Unosson 2005; Fogel Keck & Shertzer 2001).

En god omvårdnad förutsätter ett skapande av en bra relation mellan sjuksköterska och patient, vilket sker genom kommunikation. Kommunikationen kan vara verbal eller icke verbal. Det är möjligt att musik försvårar en god kommunikation. En studie påpekar att musik försämrar kommunikationsmöjligheterna mellan personal i operationsrummet (Chung et al. 1997). Musik kan minska förutsättningarna att övervaka patienter postoperativt, exempelvis att andningen blir svårare att höra (Bookbinder, Cunningham & Monson 1997). För att förhindra dessa negativa effekter av musik är det ibland en fördel att använda hörlurar, såvida kommunikation mellan personal och patient inte är nödvändig. Att musiken spelas fritt i rummet kan även utgöra ett störningsmoment för såväl personal, närstående och patient, eftersom det inte är säkert att musiken uppskattas av alla. Även andra patienter i rummet kan bli störda av musiken. Något som ändå skulle kunna vara positivt med att spela musik via högtalare istället för hörlurar är att alla som vistas i rummet tar del av den. Självklart är det viktigt att patienten uppskattar musiken och att denne upplever att det förbättrar vårdsituationen, men det kan indirekt påverka patienten negativt ifall personal eller närstående blir störda av musiken. Musiken skulle kunna framkalla stress, irritation eller minskad koncentration.

Störst hänsyn ska däremot tas till patientens inställning och vilja till musikintervention.

Musikens effekter påverkas av hur länge patienter lyssnar på musiken.

Medelvärdet för speltiden av musik var 43 minuter, grundat på de artiklar där exakta tider angavs. Majoriteten av studierna hade deltagare som erhöll en intervention på 30 minuter. De få studier vars patienter hade betydligt längre musikintervention än 30 minuter bidrog till en markant höjning av medelvärdet. De undersökningar som baserades på att patienterna fick lyssna på musik under längre tid än 30 minuter visade på entydigt positivt resultat på oro, smärta, avslappning/välbefinnande och distraktion. Då deltagarna lyssnade på musik i 30 minuter var effekten på patienterna positiv i de flesta studier, med undantag för ett fåtal. De patienter som lyssnade på musik mindre än 30 minuter gav inte positivt resultat i lika stor utsträckning som de som lyssnade under en längre tid.

Effekterna av musiken var dock övervägande positiva. För att uppnå en positiv effekt på oro, smärta, avslappning/välbefinnande alternativt distraktion, kan det ha betydelse hur länge patienter lyssnar på musiken. Detta mönster ses i denna studies resultat. Grundat på det funna resultatet att musik har många positiva effekter både pre-, peri- och postoperativt, kan det tänkas att det inte spelar någon större roll i vilket av dessa skeden musikinterventionen används, vilket även en annan studie har kommit fram till i sitt resultat (Cheema et al. 2003).

Musik fungerar enligt denna studie som en distraktion i vissa sammanhang, vilket får stöd av Leders distraktionsteori. Leder menar att musik kan avleda människor från smärta genom att koncentrationen ligger på någonting annat (Leder 1984-1985). Författarna anser att musik även avleder tankar och känslor som berör oro eller ångest. Uppmaningar från vårdpersonal att koppla bort andra tankar och lägga all fokus på musiken kan medföra en hjälp till distraktion.

För att musik ska ha god effekt krävs att patienter själva får välja vilken musik de vill lyssna på. Majoriteten av musiken i studierna var patientvald och utbudet som fanns att tillgå utgjordes till mesta dels av lugn, avslappande musik med långsamt tempo. Detta gör det svårt i denna studie att se vilken betydelse det skulle kunna ha att lyssna på musik i högre tempo i jämförelse med om den är

lugn. Så länge den är självvald eller uppskattas av patienten är det troligtvis inte av någon större betydelse vilken typ av musik som spelas. Det verkar vara betydelsefullt att urvalet är så brett att alla patienter kan hitta något som de uppskattar att lyssna på. Ett sätt att finna passande musik till patienter är att låta dem själva ta med sig musik de tycker om, vilket då skapar en känsla av trygghet. En studies resultat har visat att det inte bara är lugn musik som har positiv effekt på patienter, utan det viktigaste är att den är självvald (Allen et al. 2001).

”The music helped me with everything. I had less pain, and the tape was something familiar” (Chiles et al. 1997).

Denna studie visar att inget specifikt administrationssätt, gällande tillfälle för musikinterventionen, är mer effektivt än något annat. Musiken kan ha effekt på patienter såväl pre-, peri- som postoperativt. Detta gäller även valet av musik så länge den är patientvald. Denna studie berör enbart vuxna patienter över 18 år. Är det möjligt att resultatet av studien skulle bli annorlunda ifall den gjordes på barn? Valet av musik hade förmodligen varit annorlunda, men resultatet av musikens positiva effekter kanske inte hade ändrats nämnvärt. Eftersom det finns få kvalitativa studier på hur patienter upplever musik som en omvårdnadsåtgärd pre-, peri- och postoperativt, skulle det behövas mer forskning på detta område. Det är viktigt att reflektera kring både för- och nackdelar med musik som intervention, för att skapa bästa möjliga förutsättningar för en god omvårdnad till patienter.

Metoddiskussion

Titlarna på artiklarna lästes först igenom. Ifall de då ansågs vara relevanta lästes även abstraktet. Att inte alla artiklars abstrakt lästes kan ha inneburit en risk att användbara artiklar för studien har förbisetts. Artiklarna som valdes ut till studien granskades kritiskt och kvalitetsbedömdes enligt Fribergs (2006) granskningsmall. Kvalitetsbedömningen utgick ifrån ett antal kriterier som skulle vara uppfyllda i studien. En svaghet med detta kan vara att artiklar felbedömts i sin kvalitet på grund av att en del av dessa kriterier ej ansetts vara tillräckligt uppfyllda. Det kan vara så att vissa delar har kortats ner eller tagits bort då artikeln publicerats, men att trovärdigheten i studien är densamma. Vissa artiklar som bedömts som svaga i sin kvalitet har ändå inkluderats om de var relevanta för litteraturstudiens syfte.

Denna litteraturstudie bygger på enbart kvantitativa artiklar med inslag av kvalitativa data, vilket kan ha påverkat resultatet. Kvalitativa artiklar valdes bort eftersom få hittades och att författarna tyckte att det fanns ett så pass stort antal kvantitativa studier för att räcka till litteraturstudien. Eftersom vissa sökningar avgränsades till fulltextartiklar kan relevanta studier ha förbisetts.

Litteratursökningen gjordes i fyra olika databaser som berör ämnet omvårdnad. Flera artiklar har sannolikt publicerats efter att författarnas sökningar gjorts. En svaghet med litteratursökningen kan vara att sökningar begränsades till enbart de fyra utvalda databaserna och därmed kan relevanta artiklar ha missats. Etiska principer är alltid viktiga att belysa i vetenskapliga studier. Författarnas förkunskaper inom ämnet har sannolikt påverkat tolkningen som gjorts av de insamlade vetenskapliga artiklarna. Förförståelsen var att musik kan ha en positiv effekt på patienter i flera vårdssammanhang. Någon personlig erfarenhet utav musikintervention finns inte. Artiklar som speglade syftet, men inte stämde överens med författarnas egna uppfattningar och attityder inkluderades. Exempelvis ingick även artiklar där resultatet var att musik inte hade någon bevisad effekt för att minska smärta, obehag och oro i samband med operationer. Detta gjordes för att få en mer etiskt försvarbar och sanningsenlig studie med olika perspektiv (Forsberg & Wengström 2003). Hypoteser och kritik behandlades lika utav författarna. Tolkningarna av artiklarna styrdes varken av ekonomiska, politiska eller religiösa värderingar (Forsman 1997). Tolkningar och förförståelser har en inverkan på analysarbetet. Eftersom studien har gjorts av två författare innebär det att olika tolkningar har gjorts av materialet vilket förmodligen har påverkat resultatet.

Inledningsvis formulerades syftet på så vis att det skulle vara möjligt att täcka in flera olika aspekter kring musik som omvårdnadsåtgärd. De flesta artiklar som hittades visade sig beröra musikens effekter, vilket gjorde att syftet modifierades. Eftersom studiens syfte har ändrats efterhand, har även sökorden ändrats. Vissa sökord behölls under hela studiens gång. Studiens syfte inkluderar musikintervention under operation, därav användes sökordet *perioperative*. Ett annat sökord som skulle ha kunnat användas istället för *perioperative* är *intraoperative*, vilket inte gjordes i denna studie. Ett sökord som inte heller

användes är *music intervention*. Detta kan ha påverkat resultatet genom att ytterligare relevant material inte finns med i studien.

Musik som omvårdnadsåtgärd benämns som musikterapi alternativt musikintervention. Dessa termer har samma innebörd i artiklarna som ingår i denna litteraturstudie. Studiens författare har valt att enbart använda sig utav begreppet musikintervention för att undvika oklarhet hos läsarna angående detta. Enligt Chlan (2006) utförs musikterapi av musikterapeuter, medan musikintervention däremot utförs av sjuksköterskor eller annan vårdpersonal.

Alla artiklar som ingår i studien är engelskspråkiga och har översatts till svenska. En viss risk för felöversättning och feltolkningar finns, vilket författarna har försökt vara medvetna om under studiens gång. Eftersom engelska språket innehåller fler synonymer än det svenska språket gällande vissa begrepp medförde detta också en svårighet med översättningen. Artiklar på andra språk uteslöts på grund av författarnas begränsade språkkunskaper.

Statistiken som finns i artiklarna analyserades av båda författarna med syftet att minimera risken för felaktiga tolkningar, jämfört med om endast en författare hade gjort tolkningen. Författarna har belyst både att musiken har effekt och att den inte har det, men det finns en risk att en tyngdpunkt ligger på fördelarna med musik som omvårdnadsåtgärd. Det som i så fall ligger till grund för detta är att författarnas förförståelse innebar att musikintervention kan ha en positiv effekt på patienter. Något som också påverkade författarnas resultat var att musikinterventionen i artiklarna hade en positiv effekt på vårdtagare eller ingen effekt alls. Det var ytterst lite beskrivet om musik hade någon negativ effekt, vilket var anmärkningsvärt. Detta gav bilden av att musik sällan gör någon skada på patienter. Några mönster kunde inte ses mellan den bedömda kvaliteten på artiklarna och vilken effekt musiken hade på patienterna.

Författarna har inte jämfört musikintervention i förhållande till kön, olika åldersgrupper eller kulturtillhörigheter. Fokus var istället endast på kvinnor och män från 18 år och uppåt. Om artiklarna i denna studie enbart inkluderar patienter som generellt tycker om musik, vilket inte framgår, kan det ha påverkat

författarnas resultat. Det skulle kunna vara möjligt att studiens resultat kan gälla även för andra patientgrupper. Äldre eller svårt sjuka patienter kanske hade ställt sig annorlunda till att lyssna på musik i samband med operation. Musiken skulle kunna tänkas utgöra en stressfaktor för dem att behöva testa något nytt, men det skulle även kunna visa sig vara som mest behövt, effektivt och önskvärt hos dessa svaga patienter.

REFERENSER

- Adler, P.A., Anderson, G.C., Good, M., Grass, J.A., Lai, H-L., Roykulcharoen, V., & Stanton-Hicks, M. Relaxation and music to reduce postsurgical pain. *Journal of Advanced Nursing*, 33:2 (2001): 208-215.
- Allen, K., Barlow, J.C., Ching, M.I., Forrest, A., Golden, L.H., Izzo, J.L., Niles, C.R., & Niswander, P.R. Normalization of Hypertensive Responses During Ambulatory Surgical Stress by Perioperative Music. *Psychosomatic Medicine*, 63 (2001): 487-492.
- Ayoub, C.M., Gaal, D., Kain, Z.N., Rizk, L.B., & Yaacoub, C.I. Music and Ambient Operating Room Noise in Patients Undergoing Spinal Anesthesia. *Anesthesia & Analgesia*, 100 (2005): 1316-1319.
- Basar, H., Basar, M., Batislam, E., Ferhat, M., Ozcan, S., & Yilmaz, E. Music decreases anxiety and provides sedation in extracorporeal shock wave lithotripsy. *Urology*, 61 (2003): 282-286.
- Baun, M.M., Good, M., Hertzog, M., Thompson, A., Voss, J.A., & Yates, B. Sedative music reduces anxiety and pain during chair rest after open-heart surgery. *Pain*, 112 (2004): 197-203.
- Bookbinder, M., Cunningham, M.F., & Monson, B. Introducing a Music Program in the Perioperative Area. *Association of Perioperative Registered Nurses*, 66:4 (1997): 674-682.
- Buffum, M.D., Hayes, A., Lanier, E., Sands, L.P., Sasso, C., & Yellen, M. A music intervention to reduce anxiety before vascular angiography procedures. *Journal of Vascular Nursing*, 24 (2006): 68-73.
- Campbell, D. (1998). Mozarteffekten; musikens oanade kraft. Malmö: Richter.

Chaboyer, W., Cooke, M., Hiratos, M., & Schlutter, P. The effect of music on preoperative anxiety in day surgery. *Journal of Advanced Nursing*, 52:1 (2004): 47-55.

Chair, S-Y., & Taylor-Piliae, R.E. The effect of nursing interventions utilizing music therapy or sensory information on Chinese patients' anxiety prior to cardiac catheterization: a pilot study. *European Journal of Cardiovascular Nursing*, 1 (2002): 203-211.

Chan, H.L., Chan, M.F., Fong, M.C., Ho, S.M., Lai, S.Y., Leung, S.K., Lo, C.W., Ng, S.Y., & Wong, O.C. Effects of music on patients undergoing a C-clamp procedure after percutaneous coronary interventions. *Journal of Advanced Nursing*, 53:6 (2005a): 669-679.

Chan, M.F., Chan, W.M., Chung, Y.F.L., & Lee, O.K.A. Music and its effect on the physiological responses and anxiety levels of patients receiving mechanical ventilation: a pilot study. *Journal of Clinical Nursing*, 14:5 (2005b): 609-620.

Chan, T.M.F., Chui-Kam, S., French, P., & Yung, P.M.B. A controlled trial of music and pre-operative anxiety in Chinese men undergoing transurethral resection of the prostate. *Journal of Advanced Nursing*, 39:4 (2002): 352-359.

Chang, S-C., & Chen, C-H. Effects of Music Therapy on Women's Physiologic Measures, Anxiety, and Satisfaction During Cesarean Delivery. *Research in Nursing & Health*, 28 (2005): 453-461.

Cheema, S., McGurgan, P., & Richardson, J. Factors affecting the spread of bupivacaine in the adult thoracic paravertebral space. *Anesthesia*, 58 (2003): 684-711.

Chiles, K., Fudge, M., Gray, S.E., & Heiser, R.M. The Use of Music During the Immediate Postoperative Recovery Period. *Association of Perioperative Registered Nurses*, 65:4 (1997): 777-785.

Chlan, L (2006). *Complementary/ Alternative Therapies in Nursing*. New York: Springer Publishing Company.

Chung, F., Cruise, C.J., Little, D., & Yoggendran, S. Music increases satisfaction in elderly outpatients undergoing catharact surgery. *Canadian Journal of Anesthesia*, 44:1 (1997): 43-48.

Cranston Anderson, G., Good, M., Grass, J.A., Makii, M., & Stanton-Hicks, M. Relaxation and Music Reduce Pain After Gynecologic Surgery. *Pain Management Nursing*, 3:2 (2002): 61-70.

DeGagné, R., Drolet, P., Girard, M., Grenier, Y., & Lepage, C. Music Decreases Sedative Requirements During Spinal Anesthesia. *Anesthesia & Analgesia*, 93 (2001): 912-916.

Dolev, J., Kain, Z.N., Kulkarni, L., & Wang, S-M. Music and Preoperative Anxiety: A Randimized, Controlled Study. *Anesthesia & Analgesia*, 94 (2002): 1489-1494.

Enqvist, B., Nilsson, U., Rawal, N., & Unosson, M. Analgesia following music and therapeutic suggestions in the PACU in ambulatory surgery; a randomized controlled trial. *Acta Anaesthesiol Scandinavia*, 47:3 (2003): 278-283.

Fetzer, S.J., & Laurion, S. The Effect of Two Nursing Interventions on the Postoperative Outcomes of Gynecologic Laparoscopic Patients. *Journal of PeriAnesthesia Nursing*, 18:4 (2003): 254-261.

Fogel Keck, J., & Shertzer, K.E. Music and the PACU Environment. *Journal of PeriAnesthesia Nursing*, 16:2 (2001): 90-102.

Forsberg, C., & Wengström, Y. (2003). *Att göra systematiska litteraturstudier. Värdering, analys och presentation av omvårdnadsforskning*. Stockholm: Natur & Kultur.

Forsman, B. (1997). *Forskningsetik. En introduktion*. Lund: Studentlitteratur.

Friberg, F. (2006). *Dags för uppsats*. Lund: Studentlitteratur.

Henderson, A., Lee, D., & Schum, D. The effect of music on preprocedure anxiety in Hong Kong Chinese day patients. *Journal of Critical Nursing*, 13 (2003): 297-303.

Ikonomidou, E., Naesh, O., & Rehnström, A. Effect of Music on Vital Signs and Postoperative Pain. *Association of Perioperative Registered Nurses*, 80:2 (2004): 269-278.

Kuttler, K.L., Milton, D., Parks, T.A., & Taylor, L.K. The Effect of Music in the Postanesthesia Care Unit on Pain Levels in Women Who Have Had Abdominal Hysterectomies. *Journal of PeriAnesthesia Nursing*, 13:2 (1998): 88-94.

Larsson Mauleon, A. (2005). Care for the elderly; a challenge in the anaesthesia context (Avhandling, Karolinska institutet Stockholm)

Leder, D. Towards a phenomenology of pain. *Review of Existential Psychology & Psychiatry*, 19:2-3 (1984-1985): 255-266.

Lin, L.-Y., & Wang, R.-H. Abdominal surgery, pain and anxiety, preoperative nursing intervention. *Journal of Advanced Nursing*, 51:3 (2005): 252-260.

Locsin, R., & McCaffrey, R. The effect of music listening on acute confusion and delirium in elders undergoing elective hip and knee surgery. *International Journal of Older People Nursing* in association with *Journal of Clinical Nursing*, 13:6b (2004): 91-96.

Lukas, L.K. Orthopedic Outpatients' Perception of Perioperative Music Listening as Therapy. *The Journal of Theory Construction & Testing*, 8:1 (2004): 7-12.

McRee, L.D., Noble, S., & Pasvogel, A. Using Massage and Music Therapy to Improve Postoperative Outcomes. *Association of periOperative Registered Nurses*, 78:3 (2003): 433-447.

Mok, E., & Wong, K.Y. Effects of Music on Patient Anxiety. *Association of periOperative Registered Nurses*, 77 (2003): 396-410.

Nightingale, F. (1992). *Notes on nursing: What it is, and what it is not*. Philadelphia: J.B. Lippincott Company.

Nilsson, U., Rawal, N., & Unosson, M. Stress reduction and analgesia in patients exposed to calming music postoperatively: a randomised controlled trial. *European Journal of Anesthesiology*, 22 (2005): 96-102.

Polit, D.F. & Hungler, B.P (1999). *Nursing Research: principles and methods*. (6th ed.). Philadelphia: Lippincott, Williams & Wilkins.

SFS 1998:531 §2. *Lagen om yrkesverksamhet på hälso- och sjukvårdens område*.

Wijk, H. (2004). *Goda miljöer och aktiviteter för äldre*. Lund: Studentlitteratur.

Sökschema för datorbaserad litteratursökning

Bilaga 1

Sökning Datum	Huvud sökord	Under sökord	Antal sökträffar i databas	Inkluderade artiklar	Motiv till exklusion av artiklar
070206 Academic Search Elite/EBSCO Begränsningar: 1997-2007, fulltext, engelska	Music	nursing	152	7	Artiklar som inte svarade mot syftet eller vara tillämpliga på annat sätt i litteraturstudien
070206 Academic Search Elite/EBSCO Begränsningar: 1997-2007 fulltext, engelska	Music	Anxiety Nursing	18	2	
070211 Academic Search Elite/EBSCO Begränsningar: 1997-2007, fulltext, engelska	Anxiety	Preoperative Postoperative	26	1	
070424 Academic Search Elite/EBSCO	Music	Perioperative	2	0	
070211 PubMed Begränsningar: 1997-2007,	Music	Nursing Operative anxiety	6	0	

engelska					
070213 PubMed Begränsningar: 1997-2007 fulltext, engelska	Music	anesthesia	37	11	
070330 PubMed	Music	Perioperative	31	2	
070330 PubMed	Music	Operative Nursing	9	0	
070220 PubMed Begränsningar: Engelska, vuxna 19+	music	Surgery experience	29	4	
070206 CINAHL Begränsningar: fulltext, engelska	Music	Nursing	24	0	
070206 CINAHL Begränsningar: fulltext, engelska	Music	Preoperative	0	0	
070209 CINAHL Begränsningar: fulltext, engelska	Music	Postoperative	1	0	
070424 CINAHL	Music	Perioperative	44	1	
070206 Scencedirect	Music	Preoperative	10	2	

Begränsningar: fulltext, engelska					
070209 Sciencedirect Begränsningar: fulltext, engelska	Music	Postoperative	19	2	
070220 Sciencedirect	Music	Surgery	30	4	
070330 Sciencedirect	Music	Perioperative	7	2	
070220 Sciencedirect	Music	Anesthesia	14	2	

Författare: Mok E, Wong K-Y

Land: Kina

År: 2003

Titel: Effects of Music on Patient Anxiety

Syfte: Att utforska huruvida musik kan minska patienters intraoperativa oro och känsla av isolering på ett effektivt sätt, och hur musik kan användas av sjuksköterskor när patientens vård i operationssalen planeras. Att påvisa effekterna av musik på patienters oro under mindre kirurgiska ingrepp med lokal anestesi.

Urval/metod: Kvantitativ metod. n=80. Patienter från dagoperation.

Slutsats: Studien stödjer hypotesen att lugn musik eller musik med måttlig rytm kan minska patienters oro under mindre operationer med lokal anestesi. Musik verkar kunna hjälpa deltagarna i studien att slappna av. Sjuksköterskor kan hjälpa patienter att välja musik som verkar lugnande under en operation.

Kvalitet: + Etiska resonemang finns inte med. Metoden är välutvecklad och relevant. Bra resultat- och metoddiskussioner.

Författare: Chair S-Y, Taylor-Piliae R.E

Land: Kina

År: 2002

Titel: The effect of nursing interventions utilizing music therapy or sensory information on Chinese patients' anxiety prior to cardiac catheterization: a pilot study.

Syfte: Att undersöka effekterna av att använda musikterapi eller lugnande information som ett intervention av sjuksköterskor, för att minska oro och osäkerhet och förbättra negativa känslor bland kinesiska patienter som första prioritet till kateterisering av hjärtat.

Urval/metod: Kvantitativ metod (experimentell). 3 grupper: musikintervention, lugnande information eller sedvanlig vård och behandling. Vuxna män som skulle genomgå kateterisering av hjärtat.

Slutsats: Oro kan öka aktiviteten i sympatiska nervsystemet, vilket leder till en ökning av hjärtats arbetskraft. Oro har potentialen att framkalla ischemi i myokardiet vilket leder till ökad hjärtfrekvens, blodtryck, palpitationer, tryck över bröstet, andningsfrekvens och perifer vasokonstriktion hos patienter med hjärkateter.

Kvalitet: ++ Metoden är väl beskriven. Lättöverskådlig tabell över funna mätvärden. Väl utvecklad diskussion, men några etiska reflektioner finns inte med.

Författare: Cranston Anderson G, Good M, et al.

Land: USA

År: 2002

Titel: Relaxation and Music Reduce Pain After Gynecologic Surgery.

Syfte: Att undersöka effekterna av tre olika icke-farmakologiska sjuksköterskeinterventioner: avslappning, musik och kombinationen av avslappning och musik på smärta som följd av gynekologisk operation.

Urval/metod: Kvantitativ metod (randomiserad, kontrollerad studie). Analys av en experimentell studie. n=311. Gyn-patienter.

Slutsats: Studiens data stödjer rekommendationer att tillägga icke-farmakologiska intervention, såsom avslappning, musik, eller deras kombination, till farmakologisk behandling av smärta efter operation. Både smärtupplevelse och oro minskade i denna studie under operation och vid vilan under postoperativa dag ett och två.

Kvalitet: + Tydligt syfte, men vag problemformulering. Stort antal deltagare. Väl beskriven metod. Svårtolkade diagram i resultatdelen. Bra resultatdiskussion, men ingen tydlig metoddiskussion eller etiska reflektioner.

Författare: McRee LD, Noble S et al.

Land: USA

År: 2003

Titel: Using Massage and Music Therapy to Improve Postoperative Outcomes.

Syfte: Att undersöka effekterna av terapeutisk massage och musikerapi preoperativt på patienternas preoperativa, intraoperativa och postoperativa erfarenheter.

Urval/metod: Kvantitativ metod. n=52. 4 grupper: en grupp som fick massage med musikintervention, en grupp som fick enbart massage, en grupp som fick enbart musikintervention och en kontrollgrupp.

Slutsats: Stress kan vara skadligt för patienter som ska genomgå operation; därför är det värdefullt med klinisk forskning för att identifiera interventioner (massageterapi, musikintervention, guidat bildspråk, hypnosterapi) som kan minska stress gensvar. Sjuksköterskor behöver förståelse för patienters behov för att kunna erbjuda sådana ingripanden som kan förbättra deras erfarenheter av kirurgi.

Kvalitet: + Väl formulerad metod. Bra resultat med relevanta mätvärden och lättöverskådlig tabell. Inte så utvecklad resultat- och metoddiskussion. Inga etiska övervägande finns med.

Författare: Kuttler K.L, Milton D et al.

Land: USA

År: 1998

Titel: The effect of music in the Postanesthesia Care Unit on Pain Levels in Women Who Have Had Abdominal Hysterectomies

Syfte: Att undersöka effekten av användandet av musik på patienters smärtnivåer i den omedelbara postoperativa perioden.

Urval/metod: Kvantitativ metod. n=62. Patienter som skulle genomgå elektivt borttagande av livmodern och som fick generell anestesi.

Slutsats: Fler studier behövs för att undersöka effekten av musik eller andra icke-farmakologiska interventioner, såsom bildspråk, avslappning, humor, beröring, och terapeutisk massage, som kan användas till patienter inom postoperativa vårdenheter för att minska smärta.

Kvalitet: + Väl beskrivet metodavsnitt. Kortfattat resultat med viktiga fynd. Ingen metoddiskussion, men bra resultatdiskussion. Det finns inte några etiska resonemang.

Författare: Chung F, Cruise C.J et al.

Land: Kanada

År: 1997

Titel: Music increases satisfaction in elderly outpatients undergoing cataract surgery.

Syfte: Att utvärdera effekten av musik hos äldre patienter som ska genomgå elektiv grå starr operation och anestesivård med användande av fentanyl, anfentanil eller midazolam.

Urval/metod: Kvantitativ metod. n=121. Patienter som skulle genomgå elektiv grå starr operation. Patienter som fick lyssna på: avslappningsövningar, "white noise", oväsen från operationsrummet eller avslappnande musik via hörlurar.

Slutsats: Studien visade inga objektiva bevis på en minskning av oro i någon av grupperna av patienter som studerades. Patienter som skulle genomgå grå starr operation var mer nöjda om de hörde avslappnande musik än om de erhöll avslappningsövningar, "white noise" eller ljud från operationsrummet.

Kvalitet: + Bra metodavsnitt. Relevanta fynd i resultatet, men svårtolkade tabeller. Utförlig resultatdiskussion, men metoddiskussion och etiska resonemang saknas.

Författare: Baum M.M, Good M et al.

Land: USA

År: 2004

Titel: Sedative music reduces anxiety and pain during chair rest after open-heart surgery.

Syfte: Att undersöka effekterna av lugnande musik och planerad vila på självrapporterad oro, smärtekänsla, och oro för smärta under 30 minuters vila hos postoperativa patienter som genomgått hjärtoperation.

Urval/metod: Experimentell kvantitativ metod. n=62. Patienter som befann sig i postoperativa dag 1 efter att ha genomgått hjärtoperation och som var ordinerade vila på morgonen.

Slutsats: Resultaten i studien stödjer användandet av lugnande musik i kombination med farmakologisk behandling för att minska oro och smärta under tidiga aktiviteter såsom sittande vila efter hjärtoperation. I denna studie var oro, smärtupplevelse och oro för smärta signifikant lägre hos patienter som fick lyssna på lugnande musik. Vårdspersonal bör känna tilltro att använda musik till postoperativa, hjärtopererade patienter och bör prova det även på andra patienter för att minska oro och smärta.

Kvalitet: + Välutvecklat metodavsnitt. Utförligt resultat med många tabeller. Resultatdiskussion är bra, men kortfattad metoddiskussion utan etiska överväganden.

Författare: Ikonomidou E, Naesh O et al.

Land: Sverige

År: 2004

Titel: Effect of music on vital signs and postoperative pain.

Syfte: Att testa hypotesen att lyssnande på avslappnande musik pre- och postoperativt påverkar patienters smärta, illamående, eller välmående och att det skulle ha effekt på fysiologiska parametrar hos kvinnor som genomgår laparoskopisk gynekologisk operation.

Urval/metod: Kvantitativ metod. n=60. Patienter som skulle genomgå gynekologisk laparoskopi under generell anestesi.

Slutsats: Studien pekar på att oro minskar då patienten får vila både före och efter operation. Studieresultaten stödjer en tyst perioperativ omgivning; men en sådan omgivning är väldigt ovanlig i samtida sjukhus. Musikintervention i den perioperativa perioden utmärks som ett komplement för att uppnå förbättrad trevnad och tillfredsställelse hos patienten. En effekt att spara på opioider verkar vara uppnåelig med användandet av postoperativ musikterapi.

Kvalitet: + Väl beskriven metod. Bra resultat utan utförliga tabeller. Endast diskussion kring resultatet finns med. Etiska överväganden saknas.

Författare: Buffum MD, Hayes A et al.

Land: USA

År: 2006

Titel: A music intervention to reduce anxiety before vascular angiography procedures.

Syfte: Att utforska huruvida musik minskar patienters oro före deras angiografi.

Urval/metod: Kvantitativ metod med kvasiexperimentell design. n=170. Patienter som skulle genomgå angiografi i buken eller nedre extremiteterna.

Slutsats: Resultat från denna studie visar att musik minskar oro och hjärtfrekvens före angiografien.

Kvalitet: ++ Väl beskriven metod. Har teoretisk ansats. Relevant resultatavsnitt med lättförståelig tabell. En kort, men relevant resultatdiskussion samt metoddiskussion. Det finns inga etiska reflektioner.

Författare: Chaboyer W, Cooke M et al.

Land: Australien

År: 2004

Titel: The effect of music on preoperative anxiety in day surgery.

Syfte: Syftet med studien var att pröva hypotesen om patienter på dagkirurgi som lyssnar på musik i preoperativ väntan, upplever mindre oro än de patienter som får standardvård.

Urval/metod: De medverkande indelades i tre grupper, varav en grupp fick placebo och en grupp var kontrollgrupp medan en grupp fick musikintervention. Studien var randomiserad och kontrollerad. Det fanns 30 kvinnor och 30 män i vardera grupp. Musiken hade stor bredd i genrer som respektive medverkande hade att välja mellan.

Slutsats: Sjuksköterskors hantering av patienters oro och stress före ett operativt ingrepp är viktigt. Studien visar att patienter på dagkirurgi som får lyssna på sitt eget val av musik medan de väntar på operationen känner mindre oro, vilket i sin tur ökar patientens välbefinnande. Det kan i dessa fall vara lättillgängligt, enkelt uppnått och passande för dessa patienter att själva ta med sig en cd-skiva med musik de uppskattar.

Kvalitet: +++ Metodavsnitt finns med i texten, men är inte klart angiven. Stort antal deltagare i studien. Relevant resultat med tydliga tabeller. Resultatdiskussionen är välformulerad, men någon metoddiskussion eller etiska överväganden finns inte med.

Författare: Locsin R, McCaffrey R

Land: USA

År: 2004

Titel: The effect of music listening on acute confusion and delirium in elders undergoing elective hip and knee surgery.

Syfte: Syftet med studien var att bestämma musikens effekt på äldre patienter som genomgått knä- eller höftoperation och som upplever akut förvirring och delirium postoperativt.

Urval/metod: Studien är en randomiserad kontrollerad undersökning. Urvalet var personer över 65 år som valfritt skulle genomgå Knä- eller höftoperation. Uppmärksam och orienterad där patienten hade gett sitt samtycke till operationen och som kunde slutföra preoperativt pappersarbete självständigt. 66 patienter valdes ut.

Slutsats: Studien visar att lyssnande till musik är ett effektivt redskap för att minska förvirringstillstånd hos äldre som genomgår knä- eller höftoperation jämfört med patienter som inte blir exponerade till musik. Musik hade en positiv inverkan på patienternas återhämtning.

Kvalitet: ++ Väl beskriven metod. Kortfattat resultat utan tabeller. Resultat- och metoddiskussion finns, men inte i någon utförlig omfattning. Några etiska överväganden finns inte.

Författare: Chan T.M.F, Chui-Kam S et al.

Land: Kina

År: 2002

Titel: A controlled trial of music and pre-operative anxiety in Chinese men undergoing transurethral resection of the prostate.

Syfte: Syftet med studien var att pröva vilken effekt musik har preoperativt på oro på kinesiska män som ska genomgå prostatakirurgi.

Urval/metod: Studien inkluderade tre grupper: en musikgrupp, en grupp med närvaro av vårdpersonal samt en kontrollgrupp. 30 patienter blev randomiserat utvalda till en av tre grupper. Data samlades in med automatisk blodtrycksmätare, redskap för att mäta orosnivå, musik med långsam rytm, och demografiska informationsblad.

Slutsats: Resultatet av studien visar att musik effektivt kan reducera preoperativa orossymptom, speciellt blodtryck, hos kinesiska män i väntan på prostataoperation och borde erbjudas i ett preoperativt stadium.

Kvalitet: +++ Väl utvecklad metod. Aningen kortfattat resultat, med komplicerad tabell. Utförlig resultatdiskussion. Metoddiskussionen är relevant men beskriven i mindre utsträckning. Etiska överväganden saknas.

Författare: Adler P.A, Anderson G.C et al.

Land: USA

År: 2000

Titel: Relaxation and music to reduce postsurgical pain.

Syfte: Syftet med studien var att undersöka vilken effekt avslappning, musik och kombinationen av avslappning och musik har på postoperativ smärta över två dagar och under vila och aktivitet.

Urval/metod: Randomiserad kontrollerad studie. Sammanlagt 468 postoperativa patienter som genomgått bukkirurgi på 5 olika sjukhus i USA blev randomiserat utvalda i en av fyra grupper: avslappning, musik, kombination av avslappning och musik och kontrollgrupp. Alla patienter skulle vara engelsktalande och genomgå omfattande bukkirurgi.

Slutsats: Studien visar på att avslappningsövningar och musik och kombinationen av dessa kan ha en smärtsänkande effekt under vila och aktivitet, men att interventionerna jämfört var för sig inte hade någon signifikant skillnad mellan varandra.

Kvalitet: +++ Många deltagare i studien. Bra och utförligt beskriven metod med en svår- och en lättbegriplig tabell. Relevant men kortfattat resultat. Välutvecklad resultatdiskussion, men metoddiskussion och etiska överväganden saknas.

Författare: Henderson A, Lee D et al.

Land: Australien

År: 2003

Titel: The effect of music on preprocedure anxiety in Hong Kong Chinese day patients.

Syfte: Syftet med studien var att identifiera vilken effekt musik har på oro före ingreppet på kinesiska patienter som sitter i vilostol i Hong Kong och ska genomgå dagkirurgi jämfört med vilken oro patienter känner som erbjuds traditionell vilomiljö.

Urval/metod: Alla skulle genomgå liknande procedur på dagkirurgi med regional anestesi på samma sjukhus. Patienter som tillfrågades skulle genomgå endoskopi, kateterisering eller cytoskopi. n=113. 2 grupper; kontrollgrupp och interventionsgrupp. Mätningar gjordes på oro och fysiologiska parametrar, då de lyssnade på musik under 10 minuter.

Slutsats: Självvald musik till patienter som skulle genomgå dagkirurgi i det preoperativa stadiet kan ha en positiv effekt på fysiologiska parametrar som blodtryck, puls och andning och att minska oro.

Kvalitet: +++ Utförligt beskriven metod. Relevant sammanfattning av resultatet och en tabell som är lätt att förstå. Både metod- och resultatdiskussion är väl utvecklade. Inga etiska överväganden.

Författare: Dolev J, Kain Z.N et al.

Land: USA

År: 2002

Titel: Music and Preoperative Anxiety: A Randomized, Controlled Study.

Syfte: Syftet med studien var att undersöka om musik kan minska oro som upplevs av patienter före operation.

Urval/metod: Studien var randomiserad och kontrollerad. n=93 patienter. 2 grupper; kontrollgrupp och interventionsgrupp. Interventionsgruppen fick lyssna till självvald musik i 30 minuter. Preoperativ oro mättes i psykologiska och fysiologiska parametrar. Resultat mättes före, under och efter interventionen. Kontrollgruppen använde hörlurar utan musik.

Slutsats: Patienter i interventionsgruppen som fick lyssna till självvald musik visade sig känna mindre oro inför operationen jämfört med kontrollgruppen. Dock visade inte de fysiologiska parametrarna någon signifikant skillnad mellan de båda grupperna. Det talar för att självvald musik kan användas för att minska oro hos patienter som ska genomgå operation.

Kvalitet: ++ Utförligt beskriven metod. Bra resultat med överskådliga tabeller. Resultatdiskussion finns. Metoddiskussionen har något svårtolkade tabeller, samt saknar etiska reflektioner.

Författare: DeGagné R, Drolet P et al.

Land: Kanada

År: 2001

Titel: Music Decreases Sedative Requirements During Spinal Anesthesia.

Syfte: Syftet med studien var att mäta om musik kan influera oro samt perioperativt behov av smärtlindring hos patienter som genomgår operation med ryggmärgsbedövning.

Urval/metod: 50 icke premedicerade patienter valdes ut till två grupper; en som fick lyssna på egen vald musik och en grupp som inte alls fick musik. Alla patienter fick samma lugnande medel. Mätningar gjordes på oro och smärta. Alla patienter var antingen poliklinikpatienter eller skulle tillbringa en natt efter operation på avdelningen.

Slutsats: Studien visar en minskning på behovet av midazolam under den perioperativa fasen hos patienter som lyssnar till musik och genomgår operation med kort vistelse. Studien visar även att oro kan kontrolleras tillfredställande vare sig om patienten använder musik eller självadministrerat midazolam.

Kvalitet: ++ Utförligt beskriven metod. Kortfattat, men relevant resultat. Väl utformad resultatdiskussion, med många avancerade tabeller. Metoddiskussion och etiska reflektioner saknas.

Författare: Basar H, Basar M et al.

Land: Turkiet

År: 2002

Titel: Music decreases anxiety and provides sedation in extracorporeal shock wave lithotripsy.

Syfte: Syftet med studien är att utvärdera och jämföra effekten av musik på lugnande medicinering och hemodynamiska parametrar hos patienter som behandlas för njursten, med den lugnande effekten på patienter som får midazolam och att undersöka vilken roll musik i stället för lugnande medel har för betydelse på dessa patienter.

Urval/metod: 98 patienter mellan 18 och 68 år. Alla patienter hade endast 1 njursten och ingen hade genomgått behandlingen förut. Patienterna randomiserades till 2 grupper. Hemodynamiska parametrar inklusive medelartärtryck, puls, andning och saturation mättes på alla patienter. Musiken lyssnades på under hela proceduren. Musiken var lugn och lättlyssnad. Kontrollgruppen bestod av 50 personer och experimentgruppen bestod av 48 personer. VAS användes för att uppskatta smärta.

Slutsats: Effektiv smärtstillning kan uppnås lika bra med musik som med medicinering och att det är lika effektivt som midazolam.

Kvalitet: ++ Metoden utförligt beskriven. Något kortfattat, men relevant resultat med lättbegripliga tabeller. Väl utvecklad resultatdiskussion, men metoddiskussion och etiska reflektioner saknas.

Författare: Fetzer S.J, Laurion S

Land: USA

År: 2003

Titel: The Effect of Two Nursing Interventions on the Postoperative Outcomes of Gynecologic Laparoscopic Patients.

Syfte: Syftet med studien är att undersöka effekten av bildframställning genom ljud och effekten av musik på postoperativ smärta, postoperativt illamående och kräkningar och vistelselängd på gynekologiska avdelningen.

Urval/metod: 84 kvinnor randomiserades till 3 grupper; bildframställning genom ljud, musikgrupp och sedvanlig vård. Bildframställnings- och musikgruppen lyssnade på interventionen minst två gånger per dag före operation.

Slutsats: Interventionerna visade sig vara effektiva strategier att minska smärta för patienterna. Patienter som vill ska uppmuntras att använda dessa interventioner om de så önskar eftersom de är billiga, alternativa behandlingsmetoder.

Kvalitet: ++ Väl beskriven metod. Relevant resultat med överskådlig tabell. Kort beskrivna metod- och resultatdiskussioner. Etiska överväganden saknas.

Författare: Chang S-C, Chen C-H

Land: Taiwan

År: 2005

Titel: Effects of music therapy on women's physiologic measures, anxiety, and satisfaction during cesarean delivery.

Syfte: Syftet med studien var att undersöka effekterna av musikterapi på kvinnors fysiologiska mätningar, orosnivå, och tillfredsställelse under kejsarsnitts förlossning.

Urval/metod: Kvantitativ metod. n=64. Kvinnor som skulle genomgå kejsarsnitt delades upp i en experimentgrupp och en kontrollgrupp. Experimentgruppen fick sedvanlig vård kombinerat med musikintervention, medan kontrollgruppen enbart fick sedvanlig vård.

Slutsats: Studiens resultat stödjer nyttan och effektiviteten av musikintervention för kvinnor under förlossning med kejsarsnitt. Effekterna inkluderar minskad upplevd oro och förbättrad tillfredsställelse med erfarenheten av kejsarsnitt, vilka båda är bevis på att musik är en effektiv, säker och billig intervention för kvinnor som ska genomgå kejsarsnitt. Det kan lätt appliceras i vårdinrättningar för att öka tillfredsställelsen med mödravård hos kvinnor som ska genomgå kejsarsnitt.

Kvalitet: ++ Utförligt beskriven metod med överskådlig tabell över deltagarna. Kort resultat med relevant information och lättöverskådlig tabell. Det finns både resultat- och metoddiskussion väl beskrivna med tabeller i olika utformning. Inga etiska överväganden finns.

Författare: Nilsson U, Rawal N et al.

Land: Sverige

År: 2003

Titel: Analgesia following music and therapeutic suggestions in the PACU in ambulatory surgery; a randomised controlled trial.

Syfte: Att undersöka om musik, eller musik i kombination med avslappningsövningar kan förbättra den postoperativa återhämtningen i den omedelbara postoperativa perioden vid dag operationer.

Urval/metod: Kvantitativ metod. n=182. Icke förmedicinerade patienter som genomgick operation för åderbräck under generell anestesi.

Slutsats: Studien visar att musik med eller utan avslappningsövningar i den tidiga postoperativa perioden minskar patienters postoperativa smärta. Förbättringen är blygsam i denna gruppen av patienter med generellt låga smärtnivåer.

Kvalitet: ++ Inget klart formulerat syfte. Utförligt beskriven metod. Relevant resultat med lättolkade tabeller. Väl utvecklad resultatdiskussion men ingen metoddiskussion eller etiska reflektioner.

Författare: Chan H.L, Chan M.F et al.

Land: Kina

År: 2005

Titel: Effects of music on patients undergoing a C-clamp procedure after percutaneous coronary interventions.

Syfte: Syftet med studien var att bestämma musiken effekt på fysiologiska parametrar och smärtnivå på patienter som genomgår applikation av "C-clamp" efter genomgången perkutan koronar intervention (PCI).

Urval/metod: Randomiserad kontrollerad studie. n=46. 2 grupper; musikgrupp och kontrollgrupp.

Slutsats: Musikintervention kan fungera effektivt för att mildra oro och gynna välbefinnandet från smärta för patienter som genomgår C-clamp procedur efter PCI. Studien rekommenderar att musikintervention bör tillhandahållas till patienter som en avslappnande teknik om de är villiga att acceptera det. Patienter bör själva välja vilken musik de vill lyssna till. Information om hur musikintervention fungerar bör ges till patienterna.

Kvalitet: +++ Utförligt beskriven metod. Resultatet är relevant och välskrivet innehållande flera, ibland svårtolkade tabeller. Väl utvecklade metod- och resultatdiskussioner, men inga etiska överväganden.

Författare: Lukas LK

Land: USA

År: 2004

Titel: Orthopedic Outpatients' Perception of Perioperative Music Listening as Therapy

Syfte: Att bestämma via enkätmetod om användandet av musik som terapi i kombination med traditionell smärthantering under den perioperativa perioden kan upplevas positivt av patienter som ska genomgå ortopedisk operation. Musiken är tänkt som en hjälp för att minska deras postoperativa smärta och oro.

Urval/metod: Kvantitativ studie. n=31. Män och kvinnor som skulle genomgå knäoperation. En experimentgrupp med- och en kontrollgrupp utan musik som intervention.

Slutsats: Att erbjuda musikerapi till patienter kan vara en billig och effektiv, alternativ omvårdnadsåtgärd och kan fungera som ett komplement till traditionella metoder för att kontrollera smärta och oro.

Kvalitet: ++ Har teoretisk ansats. Bra beskriven metod, men något kortfattad. Kort och koncist resultat med relevanta fynd. Inga tabeller. Kort resultat- och metoddiskussion utan etiska överväganden.

Kvalitetsbedömning grundat på kriterier enligt Friberg (2006).

Artikel	Patientvald	Musiktyp	Speltid	Effekt
Chaboyer W, Cooke M et al. (2004)	Ja	Bred variation, många genrer	30 min	Positiv
Dolev J, Kain Z.N et al. (2002)	Ja	---	30 min	Positiv
Chan T.M.F, Chui-Kam S et al. (2002)	---	Musik i lugnt tempo	20 min	Positiv
Henderson A, Lee D et al. (2003)	Ja	Västerländsk lättlyssnad musik, kinesisk popmusik	20-40 min	Positiv
McRee L.D, Noble S et al. (2003)	Ja	---	30 min	Positiv
Buffum M.D, Hayes A et al. (2006)	Ja	Bred variation av genrer	15 min	Positiv / ingen effekt
Chang S-C, Chen C-H (2005)	Ja	Västerländsk klassisk musik, new age, kinesisk religiös musik	30 min från anestesins början tills operationen var klar	Positiv
DeGagné R, Drolet P et al. (2001)	Ja	Pop, klassisk, jazz, new age	---	Positiv
Basar H, Basar M et al. (2003)	Ja	Lättlyssnad, avslappnande, sövande musik med långsamt tempo	Under hela operationen	Positiv
Mok E, Wong K.Y (2003)	Ja	Klassisk, modern populärmusik, kinesisk populärmusik, lugn rytm	45 min	Positiv
Lukas L.K (2004)	Ja	Country, lättlyssnad musik, instrumental, klassisk musik	20 min	Positiv / Negativ
Baun M.M, Good M et al. (2004)	Ja	Instrumental musik; synth, harpa, piano, orkester, långsam jazz, flöjt	30 min	Svag positiv effekt
Nilsson U, Rawal N et al. (2005)	---	Lugn klassisk musik	Från ankomst till postoperativa avdelningen tills de ej ville lyssna längre	Ingen effekt

Musikens effekt på smärta

Artikel	Patientvald	Musiktyp	Speltid	Effekt
Ikonomidou E, Lee D et al. (2003)	---	Fridfull panflöjtsmusik	30 min	Positiv
McRee L.D, Noble S et al. (2003)	Ja	---	30 min	Positiv / Ingen effekt
Dolev J, Kain Z.N et al. (2002)	Ja	---	30 min	Positiv
Basar H, Basar M et al. (2003)	Ja	Lättlyssnad, avslappnande, sövande musik med långsamt tempo	Under hela operationen	Positiv
Chan H.L, Chan M.F et al. (2005a)	Ja	Lugn, långsam musik utan sång	45 min	Positiv
Lukas L.K (2004)	Ja	Country, lättlyssnad, instrumental, klassisk musik	20 min	Positiv
Cranston Anderson G, Good M et al. (2002)	Ja	Lugnande musik; synth, harpa, piano, orkester, långsam modern jazz	5 min preoperativt, under hela operationen, 10 min postoperativt	Positiv
Kuttler K.L, Milton D et al. (1998)	Ja	Klassisk, jazz, lätt rock, country, rock n´roll, lättlyssnat, gospel	Sista 30 min under operation samt första timmen postoperativt	Ingen effekt / Positiv
Baun M.M, Good M et al. (2004)	Ja	Instrumental musik; synth, harpa, piano, orkester, långsam jazz, flöjt	40 min	Ingen effekt
Nilsson U, Rawal N et al. (2005)	---	Lugn, klasisk musik	Från ankomst till postoperativa avdelningen tills de ej ville lyssna längre	Ingen effekt
Fetzer S.J, Laurion S (2003)	Nej	Piano	2 ggr under dagen innan operation, under operation, efter operation	Ingen effekt / Positiv

Musikens effekt på avslappning/välbefinnande

Artikel	Patientvald	Musiktyp	Speltid	Effekt
Buffum M.D, Hayes A et al. (2006)	Ja	Bred variation av genrer	15 min	Positiv
Chan T.M.F, Chui-Kam S et al. (2002)	---	Lugnt tempo	20 min	Positiv
DeGagné R, Drolet P et al. (2001)	Ja	Pop, klassisk, jazz, new age	---	Positiv
Basar H, Basar M et al. (2003)	Ja	Lätlyssnad, avslappnande, sövande musik med långsamt tempo	Under hela operationen	Positiv
Chang S-C, Chen C-H (2005)	Ja	Västerländs klassisk, new age, kinensisk religiös musik	30 min från anestesins början tills operationen var klar	Positiv
Chung F, Cruise C.J et al. (1997)	---	Klassisk musik med lugnande ljud från naturen i bakgrunden	Under hela operationen	Positiv
Lukas L.K (2004)	Ja	Country, lätlyssnad, instrumental, klassisk musik	20 minuter	Positiv / Negativ
Cranston Anderson G, Good M et al. (2002)	Ja	Lugnande musik; synth, harpa, piano, orkester, långsam modern jazz	5 min preoperativt, under hela operationen, 10 min postoperativt	Positiv
Locsin R, McCaffrey R (2004)	Ja	Bred variation av musik	Minst 1 h 3 ggr dagligen	Positiv
Nilsson U, Rawal N et al. (2005)	---	Lugn, klassisk musik	Från ankomst till postoperativa avdelningen tills de ej ville lyssna längre	Positiv / Ingen effekt
Kuttler K.L, Milton D et al. (1998)	Ja	Klassisk, jazz, lätt rock, country, rock n´roll, lätlyssnad, gospel	Sista 30 min under operaiton samt första timmen på postoperativa avdelningen	Positiv

Musik som distraktion

Artikel	Patientvald	Musiktyp	Speltid	Effekt
Cranston Anderson G, Good M et al. (2002)	Ja	Lugnande musik; synth, harpa, piano, orkester, långsam modern jazz	5 min preoperativt, under operationen, 10 min postoperativt	Positiv
Mok E, Wong K.Y (2003)	Ja	Lugn rytm; klassisk, modern populärmusik, kinesisk populärmusik	45 min	Positiv
Chang S-C, Chen C-H (2005)	Ja	Västerländsk klassisk, new age, kinesisk religiös musik	30 min	Positiv
Lukas L.K (2004)	Ja	Country, lättlyssnad, insturmental, klassisk	20 min	Positiv

Musikens effekt på återhämtning

Artikel	Patientvald	Musiktyp	Speltid	Effekt
Nilsson U, Rawal N et al. (2005)	---	Lugn, klassisk musik	Från ankomst till postoperativa avdelningen tills de ej ville lyssna längre	Positiv
Locsin R, McCaffrey R (2004)	Ja	Bred variation av musik	Minst 1 h 3 ggr dagligen	Positiv